

Obsah

Předmluva	9
1. Osobnost učitele	13
1.1 Motivace v učitelském povolání	14
1.2 Charakterově-volní vlastnosti učitele	19
1.3 Seberegulační vlastnosti učitele	24
1.4 Dynamické vlastnosti, temperament učitele	26
1.4.1 Klasická typologie (Hippokratova-Galénova)	26
1.4.2 Jungova typologie	28
1.4.3 Eysenckova typologie	29
1.4.4 Typologie I. P. Pavlova	30
1.5 Výkonové vlastnosti, speciální schopnosti učitele	30
1.5.1 Speciální schopnosti učitele	31
1.6 Doporučená literatura	36
2. Psychické procesy učitele	39
2.1 Vnímání	39
2.1.1 Chyby učitele při vnímání a hodnocení žáků	40
2.2 Představivost, tvořivost	47
2.3 Myšlení a řeč	55
2.4 Paměť	57
2.4.1 Činitelé ovlivňující trvalost zapamatování	59
2.5 Doporučená literatura	61
3. Psychické stavy učitele	63
3.1 Pozornost učitele	63
3.2 Citové stavy učitele	63
3.3 Chování v náročných životních situacích	68
3.3.1 Příčiny, prevence a zvládání stresu ve škole	68
3.3.2 Školní konflikty – jejich příčiny, řešení	74
3.4 Doporučená literatura	85
4. Úspěšný učitel	87
4.1 Podmínky úspěchu učitele	88
4.1.1 Vědět	88
4.1.2 Umět	91

4.1.3	<i>Chtit</i>	92
4.1.4	<i>Moct</i>	92
4.2	Osobnost úspěšného učitele	93
4.2.1	<i>Výzkumy zkoumající osobnost učitele</i>	95
4.2.2	<i>Vlastnosti úspěšného učitele</i>	99
4.3	Doporučená literatura	109
5.	Interakce ve škole	111
5.1	Interakce učitel–žák	111
5.2	Klima školní třídy	118
5.3	Klima učitelského sboru	125
5.4	Interakce učitel–rodič	129
5.4.1	<i>Výchova dětí v rodině</i>	134
5.5	Doporučená literatura	144
6.	Nevhodné chování žáků	147
6.1	Základní aspekty chování	147
6.1.1	<i>Aspekty chování z hlediska individuální psychologie</i>	148
6.1.2	<i>Příčiny nevhodného chování žáků</i>	149
6.2	Negativní sebepojetí a jeho příčiny	151
6.2.1	<i>Vliv rodiny na vývoj sebepojetí dítěte</i>	151
6.2.2	<i>Negativní sebepojetí a působení školy</i>	153
6.3	Nevhodné chování z hlediska finality, nástin vhodných reakcí	155
6.3.1	<i>Vynucení pozornosti</i>	156
6.3.2	<i>Boj o moc (o vliv)</i>	156
6.3.3	<i>Pomsta</i>	157
6.3.4	<i>Hledání soucitu</i>	158
6.4	Doporučení pro úspěšné zvládnání nevhodného chování žáků	159
6.5	Formy nevhodného chování žáků a podněty pro jeho zvládnání	168
6.5.1	<i>Neurotické tendence v chování</i>	168
6.5.2	<i>Neklid, nepozornost, nepořádnost</i>	169
6.5.3	<i>Lenivost, vyhýbání se práci</i>	175
6.5.4	<i>Lhaní, podvádění</i>	177
6.5.5	<i>Krádež</i>	179
6.5.6	<i>Záškoláctví</i>	180
6.5.7	<i>Agrese, šikana, násilné chování</i>	182
6.6	Závěrečná doporučení a shrnutí	184
6.7	Doporučená literatura	185

Doslov – poděkování	187
Souhrn	189
Summary	190
Přílohy	191
Seznam příloh	191
Příloha 1: Dotazník „Náchylnost ke stresu“	192
Příloha 2: Dotazník „Nebezpečí syndromu vyhoření“	194
Příloha 3: Rady kantorům – Jak nevyhořet?	197
Příloha 4: Dotazník „Styly řešení konfliktů“	198
Příloha 5: Dotazník „Hodnocení učitele žákem“	203
Příloha 6: Dotazník „Naše třída“	205
Příloha 7: Sociometrie ve školní třídě	207
Literatura	211
Jmenný rejstřík	217
Věcný rejstřík	219